

Отже, початковим етапом формування особистості злочинця-рецидивіста є вплив факторів, пов'язаних з першим вчиненням злочину. Багато вчених відносять сюди всі соціально-економічні обставини, особливості сімейного виховання, і т.д., тобто відносять до цих чинників фактично причини первинного злочину, що видається не досить повним. Характеристика таких факторів також повинна здійснюватися з урахуванням наслідків у вигляді реакції держави і суспільства. Істотне значення має індивідуалізація при визначенні певних заходів в адаптаційний період після звільнення, поєднання заходів контролю за поведінкою особи і психологічної допомоги. Щодо реалізації вищевказаних завдань становить інтерес вивчення досвіду пробації в більшості країн Європи і США. Діючим національним законодавством щодо звільнених передбачені заходи соціальної адаптації, але розосередження функцій в органах і установах різних відомств, відсутність визначеності фінансування центрів соціальної адаптації, відсутність широкої інформації про діяльність таких установ ускладнює процес отримання соціальної допомоги, що негативно впливає на адаптацію і ресоціалізацію звільнених.

Література:

1. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: Підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуїська, О. В. Лисодед та ін.; за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головкіна. – Х.: Право, 2014 – 513 с.
2. Даньшин І. М. Кримінологія. – Харків: Право. – 2002. – 232 с.
3. Оробець К. Поняття та кримінологічні показники рецидивної злочинності в Україні // Підпр. госп. і право. – 2005. – №3. – С. 130–133.
4. Пшенников Л. Н., Ниеде А. М., Минберг Г. Г., Казмер М. Э. Рецидивная преступность: понятие и криминологическая характеристика. – Рига. – 1983. – 210 с.
5. Батиргареева В. До постановки проблеми злочинної кар'єри рецидивістів // Юридична Україна. – 2005. – №10. – С. 64–70.

УДК 343.6: 343.96

ХОМИЧ Дмитро

ОСНОВНІ ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ ДЕВІАНТНІЙ ПОВЕДІНЦІ ОСОБИ

Прояви девіантної поведінки в сучасному світі набувають все більшого наголосу. Так, це є неприйнятними порушеннями загальноприйнятих соціальних норм, які придбали в останні роки масовий характер і поставили цю проблему в центр уваги соціальних працівників, психологів, пенітенціарників.

І головним завданням сьогодення є пояснення причин, умов і факторів, що детермінують це соціальне явище, та розробка форм протидії проявам девіантної поведінки як попереджувальних, так і каральних.

Питаннями дослідження девіантних проявів займалися і займаються багато вчених-науковців та практиків. Вагомий внесок у теорію аспектів девіантних проявів зробили: В. Афанасьєва, П. Блонський, К. Ушинський, С. Шацький, А. Макаренко, В. Сухомлинський. Основоположником даного напрямку досліджень є З. Фрейд, а у працях його послідовників (Е. Фромм, К. Хорні, У. Шуту та ін.) девіантна поведінка як прояв злочинності, зокрема, розглядалася разом з такими іншими формами атипової поведінки як сексуальні розлади, неврози.

Праці, які висвітлюють дане питання, допомагають нам краще розібратись у цьому соціальному явищі, зрозуміти напрями профілактики та реабілітації, особливо по роботі з неповнолітніми, на яких Інтернет-мережі здійснюють пагубний психологічний вплив, що проявляється в девіантній поведінці та схильності до суїцидів. Саме тому ця тема є актуальною та важливою для дослідження.

Тому метою даного дослідження є аналіз проблеми виникнення та поширення проявів девіантної поведінки та розробка форм протидії даному соціальному явищу, включаючи профілактичну роботу та засоби кари. На формування демократичних засад функціонування в Україні означене не може негативно не впливати на формування соціальної правової держави, руйнує принципи суспільної моралі, дискредитує соціальні уявлення про справедливість та ефективність конституційного порядку.

Своєчасні та адекватні заходи протидії вчиненню девіантної поведінки, швидке реагування на прояви відповідної форми поведінки є важливим завданням правоохоронних та виконавчих органів держави. Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, в межах яких зароджуються криміногенні фактори, котрі обумовлюють девіантні форми поведінки особи, призводять до вчинення нею насильницьких злочинів як по відношенню до інших, так і до себе на підґрунті неадекватної поведінки.

Виходячи із практичного досвіду протидії злочинності, у контексті аналізу форм протидії девіантним проявам досить важливим є з'ясування змісту їх кримінологічних аспектів. Без сумніву, такий підхід викликаний необхідністю та перспективністю при вирішенні проблем, пов'язаних із впливом девіантної поведінки на формування світогляду особистості [1, с. 18].

Під кримінологічними аспектами в науці розуміють стійкі відомості про рівень, структуру, динаміку та географію девіантних проявів, а також про осіб, які наділені даним видом поведінки [1, с. 22]. З цього приводу також слід дотримуватися думки А. П. Закалюка, який зазначає, що видові характеристики, кількісні (емпіричні) та якісні (узагальнені, у тому числі понятійні та теоретичні) – становлять зміст кримінологічного аспекту проблеми [2, с. 5].

Виходячи з цих та інших методологічних підходів, кримінологічними аспектами сучасного стану та тенденцій впливу девіантного прояву виступають відомості про стан девіантної поведінки, а також про її структуру та динаміку, дані про осіб, підвладних їй, мотиви та цілі даних проявів, що стали наслідком дії, щодо нього норм, правил та традицій зазначеного виду проявів поведінки. А кримінологічними аспектами форм протидії девіантних проявів виступають дані про можливі заходи загальної профілактики, про її структуру та можливий вплив, дані про суб'єктів, які мають право здійснювати дані заходи.

До форм загальної профілактики девіантним проявам, слід віднести профілактичні заходи, що проводять з допомогою органів Державної кримінально-виконавчої служби України, а також інших ланок управління, які в межах своєї компетенції можуть здійснювати вплив на негативні явища, що викликають девіантні прояви. До цієї групи державних заходів належать такі: розробка механізмів реалізації соціально-виховних програм, усунення прогалин у законодавстві з цих напрямків; фінансування спеціальних соціально-виховних програм боротьби із проявами девіантної поведінки; координація роботи органів пробації та УВП, які спрямовують свої зусилля на виконання цих завдань.

Особливого наголосу в умовах сьогодення набувають профілактичні заходи, що проводять безпосередньо органи пробації та органи по соціально-психологічній роботі. Сюди можна віднести своєчасне реагування на будь-які прояви невідповідної поведінки і, насамперед ті, що можуть призвести до посягання на життя і здоров'я як себе, так і оточуючих; налагодження чіткого обміну інформацією між різними суб'єктами, які відповідають за виявлення та аналіз поведінки особистостей та системи загалом, про кримінальних лідерів та їх угруповання, які мають девіантні прояви в поведінці та здійснюють пагубний вплив на оточуючих (прикладом можуть бути розробники суїцидальної гри «Синій кит, «Тихий дім, «Фея») з метою своєчасної профілактики цієї категорії осіб; стимулювання осіб, які надають допомогу органам пробації та соціально-психологічних служб щодо виявлення осіб, здатних на девіантну поведінку.

Також одним із аспектів форми протидії девіантного прояву виступає забезпечення обліку осіб, які мають відхилення в поведінці, введення картотек (алфавітних, за видами порушень тощо) комп'ютерного обліку, що містять встановлені дані про особу; усунення помилок та недоліків, допущених у роботі оперативних підрозділів по виявленню та роботі з девіантними проявами; вивчення досвіду і впровадження досягнень інших держав, спрямованих на протидію девіантним проявам.

До цих форм протидії також слід віднести використання не лише можливостей органів пробації, а й батьків, рідних, соціально-корисних зв'язків особи, схильної до девіантної поведінки; проведення роботи з

медицини установами психіатричного напрямку діяльності стосовно обміну інформацією, що становить інтерес у сфері девіантної поведінки; організація виступів представників громадськості різних рівнів у теле-радіопередачах, мережі Інтернет з метою пропаганди недопущення правопорушень, зумовлених девіантною поведінкою; термінова перевірка сигналів і скарг про погрозу вбивства і зведення рахунків у зв'язку з проявом девіантної поведінки.

Неабияке значення у протидії девіантним проявам має діяльність суб'єктів господарювання; установ культури та спорту; органів, що регулюють природокористування. Також сюди слід віднести і профілактичну роботу органів міграції, пенсійного забезпечення та служб з працевлаштування.

З цього приводу слід звернути увагу на думку А. П. Закалюка, згідно якої суб'єктами діяльності щодо запобігання злочинних проявів можуть бути визнані органи, організація, окрема особа, які у цій діяльності виконують хоча б одну з таких функцій щодо заходів запобігання: організація, координація, здійснення або безпосередня причетність до здійснення [2, с. 346].

Якщо узагальнити вищесказане, то можна визначити, що формами протидії девіантним проявам виступає комплексна система перспективних культурно-виховних, соціально-економічних, правових, та інших заходів, що повинні здійснюватися постійно або ж за виникненням непередбачуваної ситуації та усуненням її – тимчасово органами державної влади та іншими суб'єктами запобігання проявам девіантної поведінки, з метою вдосконалення кримінально-виконавчих правовідносин та подальшого розвитку і усунення або нейтралізації причин та умов функціонування у суспільстві проявів девіантної поведінки, а також її суспільно небезпечних наслідків як для самої особи, так і для оточуючого суспільства.

Тому в контексті науки аспекти сучасних форм протидії девіантним проявам завжди будуть актуальні як для науки кримінології, так і для практики застосування відповідних профілактичних заходів. У зв'язку з цим потрібно вирішити наведені концептуальні проблеми вдосконалення форм протидії девіантним проявам. Значення цих форм набуває поширюється універсального чинника подальшого становлення нашої держави, виходячи далеко за межі кримінологічної науки.

Л і т е р а т у р а :

1. Бандурка О. М. Злочинність в Україні: економіко-кримінологічний аналіз: монографія / О. М. Бандурка, М. М. Зацеркляний, Р. С. Веприцький / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Литвинова. – Х.: Золота миля, 2013. – 264 с.
2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3-х кн. / А. П. Закалюк. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – Кн. 2: Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. – 712 с.